

האוניברסיטה, ג'ורג' ויין. בן-שחר פעל לשינוי הרכב ראשי חברת הנאמנים. אמנון גולן, שהיה היועץ המישפטי של האוניברסיטה, התמנה מנכ"ל ויקטור קרטר, שהיה יושב ראש חברת הנאמנים הבינלאומי ונשיא אגודת הידידים האמריקאית. התפטר משני התפקידים. כיושב ראש חברת הנאמנים נבחר ד"ר ריימונד סאקלר, ש' תרם תרומה להקמת בית הספר לרפואה, שדרכי קבלתה עוררו התקפות פומביות מצד ג'ורג' ויין כבר בשנת 1966, וגם היום עדיין מעוררות סימני שאלה רבים. כנשיא אגודת הידידים התמנה "באדי" סטרליץ, תעשיין היטיס מוירג'יניה.

כאשר נבחר באדי סטרליץ לכהונת נשיא האגודה, מינה את ידידו וחברו, צבי אל-מוג, כסגן נשיא בשכר, כדי שינהל אותה. אלמוג היה מנהל בית ברל לפני 15 שנים, עבר לאמריקה, התחתן עם אמריקאית ופעיל שם בעסקים שונים. סטרליץ, ואל-מוג יחד עם בן-שחר וגולן החליטו לקחת

מנכ"ל גולן

נשיא בן-שחר

"איבדנו את האמון באלמוג..."

הריבית של 12% שהיא מקבלת על המניין. לבינן הריבית של 5%. שהיא משלמת על ההלוואה. היינו 7% לשנה על 1.5 מיליארד דולר, שהם כ-100 אלף דולר לשנה — בסך כל 700 אלף דולר. מבחינת האוניברסיטה זו עיסקה טובה. המביאה לה במשך שבע שנים 2.2 מיליון דולר.

מבחינת סאקלר, הוא רושם בספריו כי תרם מניות בשווי 1.5 מיליון דולר, והוא מנכה תרומה זו מהכנסתו החייבת במס. הוא רושם בספריו את הריבית שהוא משלם כל שנה בסך 12% כהוצאה. מנכה אותה מהכנסתו החייבת במס. על הריבית של 5%, שהוא מקבל על ההלוואה שנתן, הוא משלם מס כחוק.

שרי האוצר הישראלי נתן לעיסקה זו מראש היתר מיוחד, כך שהאוניברסיטה היתה רשאית לשלם את הריבית באמריקה. מי שמפסיד מעסקות אלה הוא האוצר האמריקאי — אך הדבר היה חוקי לגמרי לפי החוק האמריקאי הגמיש. לפני כמה

כך אוספים תרומות

סטרליץ (ימין) ואלמוג (שמאל) צרה צרורה

שנים, עם התמוטטות בנק ארץ ישראל בריטניה, נחשפה פרשה, שבה נתן איש העסקים האמריקאי ביל לויט תרומה שהיא תרומת לאוניברסיטת בריאילן. התברר כי לויט תרם שישה מיליון דולר לבריאילן. בריאילן הפקידה חמישה מיליון דולר ב' בנק ארץ ישראל בריטניה, שהעבירו ל' טראסט של הבנק, וזה הילווה את הכסף לחברה אחרת של לויט בריבית נמוכה. לויט ישתמש בכסף עד מותו, ואז החמ"ר שה מיליון דולר יעברו לבריאילן שקיבלה בינתיים מיליון דולר. לויט רשם בספריו את כל ה-6 מיליון דולר כתרומה בעוד שלמעשה נתן רק מיליון אחד.

במיקרה של סאקלר הדרך שונה לגמרי. וחוקית. אך גם בו נוצלה הפרדה-כביכול בין אגודת הידידים לבין האוניברסיטה. פרשות אלה מראות כיצד יכולים עורכיי דין ממלחתיים ורואי-חשבון מנוסחים, מצמרת מיקצועות אלה, לנצל את הפרצות בחוק האמריקאי כדי לאפשר תרומות עצומות לישראל, שכמעט כולן עלי-חשבון האוצר האמריקאי. האוצר האמריקאי ער לכך, והוא מקיים מחלקה מיוחדת המאשרת מראש את פרטי העסקים האלה. אשר להאשמותיו של אלמוג (שהוא, אגב, אחיו של מי שהיה מנכ"ל רשות השידור, שמואל אלמוג) מסביר אותן גולן על רקע אחר: כאשר נסתבר לאלמוג שהוא עומד להיות מפוטר, הציג שורה של עובדות ישנות מבלי להביא את הקשר רן המלא, וזאת כדי ללחוץ על אגודת הידידים להתפטר עימו על סידורי הפריי-שה. טוען גולן: "סירבנו". ברשימה הבאה.

ניכרים של כסף כריבית וכהחזר קרן הלוואה שניתנה לאוניברסיטה, ואשר לא נרשמה אפילו כהתחייבות בספרי אגודת הידידים. דבר זה כולל הפרות לא רק של החוק האמריקאי, אלא גם ניגוד ישיר לתקנות מטבע זו בישראל.

מונדי-אינטרנשיונאל היא גוף השייך לד"ר סאקלר, יו"ר חברת הנאמנים של ה' אוניברסיטה. על שמו נקרא בית-הספר לרפואה, וכלפי חוץ וכלפי מטה-הכנסה האמריקאי הוא תרם תרומה של 1.5 מיליארד דולר להקמת בית-הספר. מדוע, אם כן, משלמת אגודת הידידים ריבית על סכום זה, הרשום כהלוואה, בעוד שהוצג כלפי האוניברסיטה וכלפי השלטונות האמריקאים כתרומה?

אמנון גולן, מנכ"ל האוניברסיטה, הסביר את פרשת סאקלר בצורה המטילה על הפרשה אור שונה לגמרי, ומעייין ביותר: סאקלר תרם מניות של מונדי-אינטרנשיונאל לאגודת הידידים. הן הוערכו על-ידו בסכום של 1.5 מיליון דולר. הוא

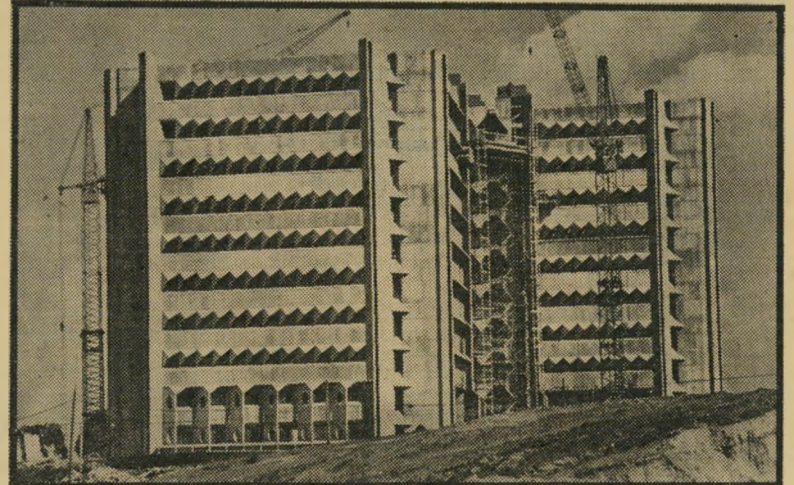
בקשה שיעזור לגייס תרומות לבית הספר לרפואה, וכי הוא הבטיח לתרום 1.2 מיליון דולר, אם יהיה צורך בכך, שכן רצה להבטיח לאוניברסיטה בתל-אביב מר' כזו רפואי גדול. והנה לא קיבלו את התרומה שלו, ולקחו תרומה ממישהו אחר, בצורה שאין הוא רוצה לדבר עליה.

עיסקה מסובכת

את תרומה זו חזר כעבור שלוש שנים צבי אלמוג, במכתבו אל חברי הנהלת אגודת הידידים האמריקאית: "בחדש ינואר, כאשר הנשיא סטרליץ ואני חקרנו לבקשת רואי-החשבון את הסיבה מדוע האגודה שילמה 400 אלף דולר לחברת מונדי-אינטרנשיונאל בשמה של האוניברסיטה, קם רעש גדול. הואשמינו תי כי אני מעמיד בסמך-שאלה את התקרינות של מתנת-סאקלר. האוניברסיטה מעור

סאקלר (ימין) * רפואה שלמה

בית-הספר לרפואה ע"ש סקרר רפואה שלמה

התחייב לרכוש מניות אלה כעבור שבע שנים באותו מחיר, 1.5 מיליון דולר. כל שנה מכניסות המניות לאגודת הידידות 12% דייווידנדה, שהן 180 אלף דולר. במשך שבע שנים תיחן הריבית לאגודה כ-1.5 מיליון דולר. במקביל הילווה סאקלר במומן לאגודה 1.5 מיליון דולר, והלוואה זו תיפרע כעבור שבע שנים על-ידי החזרת המניות. על הלוואה זו משלמים לסאקלר לר ריבית של 5% לשנה. סאקלר אמנם התחייב לקנות את המניות במחיר הנקוב, אך אנו נוכל למכור אותם לכל המרבה במחיר, אם יעלה מחירן. מה משמעות עיסקה זו? האוניברסיטה קיבלה למעשה הלוואה למשך שבע שנים של 1.5 מיליון דולר, שאותה לא תפרע בתום התקופה, שכן תחזיר לסאקלר את המניות, והלוואה זו תיהפך למענק. כן היא מקבלת כל שנה את ההפרש שבין

לם לא רשמה כי לקחה הלוואה של 1.5 מיליון דולר, שעליה שילמה אגודת הידידים את הריבית באמריקה שנה אחרי שנה, מבלי להראות בספריה התחייבות כזו. כאשר ניסיתי לברר את תקינות העניין, הנשיא בן-שחר את שליטתו באגודת הידידים, ובצורה לא-מנומסת דרש את הרחקתי, כדי לאפשר כיסוי של השיטות הלא-תקינות ולהבטיח את המשך שליטתו באגודה. ואכן, הרחקתי מאפשר לנשיא בן-שחר ולד"ר סאקלר, יו"ר חברת הנאמנים, לזקוף לזכותם את השגת התרומות, שהן למעשה הלוואות בלתי-מכוסות, המוצגות על-ידים כתרומות לכל דבר". בניספח למכתב אומר אלמוג על תשרי לומים אלה של ריבית, ששולמו למונדי-אינטרנשיונאל: "במיקרה זה שילמה אגודת הידידים למוסדות ואישים סכומים

את רואי-החשבון לובי-טרופר לבדיקת דרכי פעולת האגודה, והצעת דרכים לתקון הרישומים בצורה הנאותה באמריקה. החוק האמריקאי מתיר ניכוי תרומות מהכנסת התורם רק אם הדבר נעשה בצורה הקבועה בחוק. התרומה צריכה להינתן למטרה מוגדרת של חינוך, הוראה או מחקר ולא למטרות אחרות. היא חייבת להינתן לגוף אמריקאי הכפוף לחוקי ארץ-צות-הברית, וגוף זה רשאי להעביר את כספי התרומות למטרות שלשמן הן ניתנו, ועליו גם החובה לפקח על-כך. גוף זה אסור לו להיות כפוף לגוף לא-אמריקאי, שכן אז הוא הופך ל"סוכן זר". ברור כי התרומה חייבת להיות מענק, ולא הלוואה, שאינה מוכרת כתרומה לצורכי מס. הסתבר כי אגודת הידידים פעלה כשליח של האוניברסיטה, ולפי הוראותיה, ולא כגוף עצמאי וריבון. לא היתה לה הנהלת-חשבונות מסודרת, וכל החשבוניות נרשמו בספרי האוניברסיטה. כספיי התרומות הועברו לאוניברסיטה, שהשתמר שה בהם כראות עיניה, ולא יועדו באופן בילעדי למטרות שלשמן ניתנו. תרומות רבות ניתנו בדרכים מזרות ביותר, אך התאמו לחוקי מטה-הכנסה, שהם גמישים במידה רבה מאד. הדוגמה הטובה ביותר היא פרשת התרומה להקמת בית-הספר לרפואה על שם סאקלר. לפני בחירתו של בן-שחר כנשיא ה' אוניברסיטה, כינס ג'ורג' ויין את חברי הנאמנים והעלה שורה של טענות נגד דרכי ניהול הגוף על-ידי ויקטור קרטר. בין היתר סיפר במרירות כיצד באו אליו